

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica st. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradna ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ostrio in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. večer. Inzerati: enostopna petliravica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravnistvo.

Nelankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 579.

V Ljubljani, v torek dne 13. maja 1913

Leto III.

Zakaj vse to?

Strašni časi so prehrumeli preko naših glav, od neprestanih udarcev tako izmučenih, da so komaj sproti mislile, da so komaj razumele, kaj se godi. Ni je kmalu države, ki bi imela toliko perečih domačih vprašanj, kolikor jih ima Avstrija. Nerešeni so naši splošni notranji problemi, ki nas razjedajo kakor rak, in slabe naš državni organizem, da ne more dobiti potrebne moči, ki jih nalaga nova doba vsaki državi. Monarhija, v kateri živi cela množina različnih narodov, se kljub očividni in kričeji potrebi ni znala tako urediti, da bi bila dom svojih plemen, v katerem bi vsi deli s prepričanjem šli za kakšnim skupnim ciljem. Dvakrat toliko kolikor narodov imamo narodnih sporov, in vsi poizkusi nacionalne sprave se razbijajo, če ne kar začetkoma, pa v zadnji uri.

Ogromna gospodarska bremena pritiskajo prebivalstvo in jemljejo nižjim in srednjim slojem sapo. Tako velika je ekonomska nesigurnost, da meče »črni petek« po štiridesetih letih zopet svoje sence preko Avstrije. Med ljudstvom, ki more živeti le od svojega dela, se je razvila beda, ker je tako težko dobiti za služba kakor odkriti zaklad; močnim podjetjem se pa dajejo tla pod nogami, v najtrdnjših stebrih poka in polomi ne prizanašajo niti solidnim zgradbam.

Kulturno življenje zastaja. Ljudsko šolstvo, podlaga vsega javnega izobraževalnega dela, se ne razvija; njega stagnacija pomeni že nazadovanje. Srednje in strokovno šolstvo je predmet neplodnih teoretičnih razmatranj, visoko šolstvo pa je zanemarjeno tako, da se doma jezimo, zunaj pa nas pomiljujejo.

Javno zdravstvo ne prihaja niti na dnevni red. Kar se je pred leti storilo, že davno ne zadostuje novim in pomnoženim potrebam. Ljudska higijena je prepuščena slepemu sluščaju, zdravje prebivalstva, najdragocenejša državna lastnina, je izročeno usodi, kakor da ni skovala znanost mogočnega orožja zoper bolezni, hiranje in predčasno umiranje.

Brezkernbo zanemarjena socialna reforma kriči v nebesa, da bi se država usmili in jo spravila v sklad vsaj s koncem devetnajstega stoletja, če se že ne zave, da smo vendar že več kakor deset let v dvajsetem. Koliko malih držav nas je že davno prehitelo na tem polju, na katerem se ima sejati bodočnost! Kratkovidna konservativnost ne spoznava, da je vprašanje delavskega varstva, vprašanje delavskega življenja, delavske moči, delavske sposobnosti tudi vprašanje naše industrije, naše trgovine, naše konkurenčne zmoglosti. Topa nerazodnost prezira, da so delavske množice rezervoar, iz katerega mora družba zajemati svoj pomladek in nadomestilo svojih degeneriranih moči. S socialno reformo zanemarja država samo sebe in dela prav tako kakor brezumen gospodar, ki seka javendan po gozdu, pa se ne misli, da je treba novih sadik.

Pogled po naši domači mizeriji ne doseže mej, kajti brezkončna je ta klavrnost. A namesto da bi se z vso trdnostjo vnelo polotili svojih notranjih vprašanj in jih jemali drugo za drugim na dnevni red pa jih energično obdelovali, dokler jih ne rešimo vsaj toliko, da pridemo na enako višino kakor države, ki jih v svoji neutemeljeni ošabnosti pogostoma imenujemo necivilizirane, smo uganjali »visoko« svetovno politiko in se praskali tam, kjer nas ni nič srbelo. Tisoč zadev bi imeli urediti doma, pa smo šli urejevati Balkan. Stotisoč potreb imamo doma, pa smo nosili denar v Albanijo. Miru potrebujemo kakor ozebel solca.

LEV N. TOLSTOJ:

Pravljica o Ivanu Bedaku.

Prevedel dr. Ljud. Pivko.

(Konec.)

Vrag je pljunil in odbežal od mužika, ne da bi bil vzel božjo miloščino — saj če mora slišati to besedo, je hujše nego če bi ga z nožem rezal.

Tako ni dobil niti kruha. Vsi so imeli dovolj. Kamorkoli pride stari vrag — nihče mu ne daje ničesar za denar in vsi govorijo: »Prinesi karkoli drugega« ali »Pridi delat« ali pa »Vzemi božjo miloščino«. Vrag pa nima ničesar razen denarja. Delati ga ni volja, božje miloščine pa mu ni mogoče vzeti. Razsrdil se je stari vrag. — »Česa vam je še treba, če vam dajem denar. Za zlato si vsega kupite in vsakega delavca najmete.«

Ne ubogajo ga bedaki, češ: »Ne, ne rabimo ga, kaj bi z denarjem?«

Stari vrag je legel brez večerje. Prinesli so vest o tem Ivanu Bedaku. Prišli so k njemu in vpraševali: »Kaj naj storimo? Pojavil se je pri nas odlični gospod, je in pije rad sladko, oblači se rad lepo, delati pa noče in božje miloščine ne prosi, samo zlate denarčke daje vsem. Dajali so mu prej vsega, dokler niso imeli dovolj, sedaj mu pa ne dajejo več. Kaj naj storimo z njim? Da bi nam gladu ne poginilo.«

Poslušal je Ivan. »Nu, kaj,« pravi, »Moramo ga živiti. Naj hodi kakor pastir po hišah.«

Ni bilo pomoči, stari vrag je jel hoditi po hišah. Prišla je vrsta tudi na Ivanovo hišo. Pri-

pa smo provocirali vprašanja in spore, izza katerih širle povsod nasajeni bajoneti.

Ekspedicija zoper Črno goro, ekspedicija v Albanijo — o takih rečeh se je že govorilo kakor o izprehodu pod Tivoli. In oni, ki so trobili alarm, niso niti pomislili, kaj pomenjajo take zabavice in kakšna krvava groza bi se lahko razvila iz take navidezne malenkostne militaristične igre.

»Avstrija nastopi politiko proste roke«, so dejali. To se pravi: Naj se zgodi, kar se zgodi! Postavili smo se na noge, pa smo zagrmeli: »Nič nam ni mar, kaj poreče Evropa. Ubogali bomo svojo prevzetno svojeglavnost, in če Evropi ne bo všeč, se stepemo z njo!« Zaradi Skadra bi bili za binkošne praznike lahko dobili splošno evropsko vojno. Tako smo bili ponosni, tako pripravljeni na vse.

Kdo? ... Avstrija? Avstrijski narodi?

Kaj še! Majhna peščica ljudi, iz katere se ne bi dala sestaviti niti ena stotinja za evropsko bojišče, je oktroirala svoje mnenje vseh držav, milijoni ljudstva pa so morali brez volje čakati, kaj ukrenejo z njimi oni, ki so si prilastili pravico, da govorijo v imenu vse Avstrije, da razpolagajo po svoje z imetjem in življenjem narodov. Taka velikanska večina v državi zahteva mir in preklanja vsako vojno, da izgine krdelce vojnih hujskačev v pričo njih kakor muha v pričo slona. Ali volja ogromne večine ne šteje nič; trma neznačajne manjšine bi lahko pognala vse množice na krvavi ples!

Blazno se zdi zdravemu razumu, da je to mogoče izza tisoč in tisočletnega razvoja človeštva. Ali ta blaznost je resnična. Kruta realnost je to, vsa humanitarnost, vse krščanstvo, vsi nauki o ljubezni do bližnjega, vse visoke misli velikih duhov pa so v pričo nje videti kakor utyara brez krvi in mesa.

Zapisano je v nemih knjigah, da so narodi Evrope svobodni. Noben staroperzijski despot ne more napraviti raje iz celih plemen, noben Nero ne more naščuvati divjih levov na žive ljudi in zapaliti Rima. Minilo je suženstvo, odpravljeno tlačanstvo. Revolucija je priborila človeku dostojanstvo, vsi smo pred zakonom enaki, in moderni nazori konstitucionalnosti so položili usodo narodov v roko narodov samih.

Tako je zapisano, tako govorijo. Če pa si pomauemo oči in pogledamo resnici v obraz, spoznamo z grozo, da so vse to besede, besede, besede! Noben satrap, noben tiran ne more zaslužiti narodov kakor nekda; in vendar so celi narodi brez volje in moči kakor sužnji, kadar gre za najusodnejša vprašanja, za njih življenje in smrt.

Brez moči so — ker nimajo dosti volje. Kajti če bi hoteli, bi tudi — mogli. Naša zunanja politika je odtegnjena vplivu ljudstva in izročena maloštevilni družbi reprezentantov kapitalizma, ki ne razumejo niti potreb in namenov kapitalizma, svojega gospodarja, tako da bi znali vedno prav služiti njegovim interesom. In blaženi posestniki moči ne bodo odstopili od krmila, dokler ne bodo prisiljeni.

Ljudstvo, ki dela, ustvarja in napolnjuje žile družabnega organizma s krvjo, si je moralo priboriti vsako pravico. Tudi najmanjša mu ni padla kakor zrela hruška v naročje. Cesar si ni vzel, tega nima. Marsikaj je že iztrgalo iz krempljev nasprotikov; do zunanje politike pa je komaj segalo njegovo zanimanje. Zadnji meseci pa so jasno pokazali, da prebiva zunanja politika v prostorih, od koder se lahko izreka smrtna obsodba stotisočim, in dokler ne bo ljudstvo tudi tam gospodar, še ni njegovega tlačanstva kraj.

Berchtold ali ljudstvo?

Šel je stari vrag obedovat in pri Ivanu je nima sestra pripravljala obed. Njo so večkrat varali lenuhi, ki niso delali, k obedu so pa hodili preje nego drugi — in vso kašo pojedli. In nemo dekle jim je prišlo na sled ter spoznavalo lenuhe po rokah: kdor ima žulje na rokah, tega posadi k mizi, kdor jih pa nima, tistemu daje zjedi. Zlezel je stari vrag za mizo, a nemo dekle ga je prijelo za roke, pogledalo — nima žuljev in roke so čiste, gladke in nolihi dolgi. Zavrtila je nemo in potegnila vrata izza mize.

Ivanova žena mu pravi: »Ne huduj se, gospod, svakinja ne pušča pri nas nikogar za mizo, kdor nima žuljev. Počakaj malo, ljudje se najedo, potem lahko doješ, kar ostane.«

Užalil se je stari vrag, da ga hočejo pri carju krmiti skupaj s svinjama. Začel je Ivanu govoriti: »Bedasti zakon imate v carstvu, da morajo vsi ljudje z rokami delati. To ste si izmislili po neumnosti. Ali delajo morda ljudje edino z rokami? Kaj meniš, s čim delajo pametni ljudje?«

Ivan pa pravi: »Kako naj vemo mi bedaki — mi delamo vsi le z rokami in s hrbtom!«

»To pa vsled tega, ker ste bedaki. Jaz vas pa naučim, kako se dela z glavo, potem boste spoznali, da je delo z glavo sporejšo nego z rokami.«

Začudil se je Ivan. »Nu,« pravi, »ne ime-nujejo nas zastojni bedakov.«

In stari vrag je jel govoriti: »Toda ni lahko delati z glavo. Glej, vi mi ne dajete jesti vsled tega, ker nimam žuljev na rokah, tega pa ne veste, da je z glavo delati stokrat težavnejše. Včasih celo glava poka.«

Zamislil se je Ivan. »Zakaj se, dragi moj,

To mora odločiti boj. In za ta boj je treba enakega orožja, kakor za vsako borbo naše dobe. Zavedno organizirano delavstvo ga pozna, in na njem je, da ga kuje. Organizacija je armada, ki ima izvojevati to zmago. Da narašče in se okrepi do nepremagljive sile, mora biti delo proletariata. Agitacija, časopisje, izobrazba, strokovna emancipacija, gospodarska osamosvojitev, skratka vsa sredstva, razrednega boja so potrebna, vsa žilavost proletariata se mora napeti še krepkeje, vsa zavedna, smotrna bojevitost se mora oživetiti še bolj, da pribori delavno ljudstvo politično moč. Tedaj šele bo moglo vzeti svojo usodo v svoje roke. Tedaj šele se uresniči doslej lažnjivi pregovor, da je človek svoje sreče kovač in da si narodi sami utirajo bodočnost.

Izkoriščanje mase po molitvi.

(Dalje.)

II.

Masa se izkorišča tudi z molitvijo. Kako nastajajo verska, ne bom očitaval, treba je za to mnogo prostora. Nekateri preiskovalci življenja prarodov mislijo, da človek v prvih časih razvoja ne pozna bogov. Nekateri zgodovinarji cerkva trdijo, da ni najti ljudstva brez vere. Ali toliko je gotovo, da najdemo prebrisani ljudje v službi bogov dobro sredstvo za pridobivanje dobrega kruha. Maso učijo, da je dosti takih prikazni pod soncem, katerih navaden človek ne more razumeti, katerih razumljenje so bogovi izročili izvoljencem, ki posredujejo med človekom in bogovi, katere so postavili bogovi za svoje namestnike na zemlji. Vedno so nastopale plemenite narave, ki so se potegovala za tlačane, reveže in vsi ustanovitelji ver so bili taki plemenitniki, vsi pa so tudi učili, da naj bodo njih učenci prijatelji ubožcev in naj se sami ne bogatijo. Duhovniki vseh veroizpovedanj pa se niso ozirali na nauke ustanoviteljev verstev, stremili so po bogastvu in so izrabljali verstvo v dosegov vpliva v državnih vladah in v dosegu večjega bogastva. Naravno je to, saj so kakor vsi drugi pod kožo krvavi in tudi za nje velja, da lakota in ljubezen do ženske vzdržuje to večno vrvenje.

Duhovniki vseh ver prisojajo bogovom človeške lastnosti in posebno te, da se da njih jeza utolažiti z molitvami, darovi in posebno z molitvami duhovnikov samih. Duhovniki učijo, da so v tajni zvezi z bogovi, da vejo dež in solnce izprositi od bogov in ozdravljenje živine in človeka. Ne more se o vsem duhovstvu reči, da vedoma ljudstvo goljufa; nekaj duhovnikov je, ki so prepričani o resničnosti verskih nauk, ali o tem, da je duhovnostno namestništvo bogov na svetu, posredovateljstvo med ljudmi in bogovi. Slednji so prav malo duševno razviti ljudje. Duhovnikom se sčasoma dobro godi in posebno tedaj, ko ljudje, ki se postavljajo ali izvolijo za voditelje vojskujocih, zmagovalnih čet in pozneje iz njih izhajajoči vladarji držav duhovništvo uporabljajo za utrditve in vzdrževanje vladarske oblasti. Le-ti krmijo duhovnike dobro in duhovniki potem uče, da bogovi zahtevajo, da so vladarji, in da jih bogovi nastavlja. Ko se duhovenstvo združi z vladajočimi, postane sovladar ali vsaj dobra pomoč vladarja in tedaj je pri predobrem ko-

ritu. Duhovenstvo se organizira, ker je treba enotnega vodstva in vodilnih zakonov, po katerih se ravna vsi, da vsi krepko nastopajo morejo in je stroga disciplina med njimi. Kakor med drugimi ljudmi, je tudi med duhovniki mnogo medsebojnega sovražstva, intrig, ali v tem, kako voditi maso, kako ravnati in občeovati z bogatini, kako z reveži, v tem so složni. V cerkvah dobro organiziranih konfesij nimajo laiki nič govoriti, odločevati. Kdor bi bil drugega mnenja kakor duhovnik, ta se prekolne in ako ima duhovnik pretežno moč v vladah in po neumnosti ljudi tudi premoč v življenju posameznikov ali skupin, tedaj neusmiljeno nasprotuje, »krivoverce«, pošilja na grmade. Zgodovina srednjega veka v Evropi nam kaže duhovenstvo katoliške cerkve v takem delu. Tudi kralji so morali pomagati v tem delu. Karl Veliki, ki je sicer strahoval duhovništvo, je dal tisoče paganskih Saksov usmrtiti, ker se niso hoteli pokristianiti in morda tudi ne podvreči njegovi vlad. Ampak kot razlog je veljala verska stran. V 12., 13. in 14. stoletju je bilo vse polno v Evropi nezadovoljstev proti duhovenstvu; z ognjem in mečem so jih pokončavali. Tako je delalo vsako duhovenstvo in tak nastop je razumljiv, naraven. Dokler velika večina ljudi še veruje, da je duhovnik namestnik bogov na zemlji in posredovatelj med njimi in ljudmi, dotlej duhovnik vlada, je njegova vlada najtrdnjša. Ko se začne majati ta vera, se določijo nauki, ki se prilagodijo razvitejšemu umovanju ljudi, in da ni v nauku različnega razlaganja in da je bolj osredotočeno vodstvo duhovstva in laikov, se izvoli papež ali Taši-Lama, ki je nezmožljiv na leci. Tedaj postane vsak papežev izrek raz loč izrek, povelje Boga in kdor proti njemu greši, pride v pekel. (Verstvo Mohamedancev izhaja brez pekla, ga nima.) In duhovniki nekaterih verstev slikajo trpljenje pekla v tako bujnih barvah, da to izrablja slikarsko rokodelstvo, ki kmetom podaja najgroznejše slike pekla, kadri polno gorečega ognja in ljudi v njih, ali slike hudičev, ki z razbeljenimi kleščami trgajo grešnikom jezike.

Laiki in tudi posvetni vladarji se po mnenju duhovnikov radi motijo in tedaj lahko napačne zakone ustvarjajo. Duhovnik je posebno razsvetljen, sodelovati mora pri postavitvi, tudi tam mora skrbeti za to, da se ljudstvo ne izgubi, da ne zbujajo po napačnem življenju jeze bogov. Duhovniki vseh verstev blagoslovljajo, ako so složni z vladarji, vojaštvo, ki hodi na vojsko. Papež katolikov je imel celo sam svojo armado. Knezi se ne vdajajo radi duhovenstvu. Njih konkurenco občutijo. In zaradi tega se postavljajo, če le morejo, tudi na prvo mesto kot vrhovne osebe duhovenstva. Ruski car je tudi vrhovna oseba ruskega popstva, protestantovski vladarji vrhovni duhovniki svojih cerkva. Ali dokler imajo duhovniki mase ljudstev v svojih rokah, noben vladar ne nasprotuje duhovenstvu brez kazni. Tedaj velja: Daj sem, pop, svojo umazano roko — in car jo poljublja pred ljudstvom. — Duhovniki se dajo dobro plačati. V srednjem veku so imeli veliko zemljišč in tlakarjev, ali izumili so še desetino h tlaki in roboti graščakov, katero so uživali tudi njihovi samostani, škofi, opati na velikih cerkvenih posestvih — to je, vsako deseto živinčje, ki se rodi v hlevu tlakarja, deseti del vseh drugih pridelkov dobi duhovenstvo.

na splošno zahtevo se ponavlja samo tri dni in sicer od sobote 24. t. m. do ponedelka 26. t. m.

Quo vadis = v Kino-Ideal. =

tako mučiš? Ali je morebiti prijetno, če glava poči? Bilo bi bolje, če se opravlja lažja dela — z rokami in hrbtom.«

Vrag pa pravi: »Le vsled tega se tako mučim, ker se mi vi, bedaki, smilite. Če bi se ne mučil, bi ostali vi na vek bedaki. Delal sem z glavo, sedaj pa še vas naučim.«

Začudil se je Ivan. — »Nauči nas,« pravi, »če nani kedaj omagajo roke, da jih zamenjamo v glavo.«

In obečal je vrag, da jih nauči.

In razglasil je Ivan po vsem carstvu, da se je pojavil odlični gospod, ki bo vse učil, kako se dela z glavo in da se z glavo lahko več pride dela nego z rokami, naj se torej pridejo učiti.

V Ivanovem carstvu je stal visok stolp in nanj je vodila strma lestva, na vrhu pa je bil hodnik. Sem je privedel Ivan gospoda, da bi ga lahko videli.

Splezal je gospod na stolp in začel odtod govoriti. In bedaki so se zbrali gledat. Bedaki so mislili, da jim začne gospod zares kazati, kako se dela brez rok z glavo. Stari vrag je pa učil samo z besedami, kako se da brez dela živeti.

Bedaki niso ničesar umeli. Gledali so in gledali ter se razhajali po svojih opravkih.

Prestal je stari vrag na stolpu dan, prestal drugi dan — in vedno govoril. Loteval se ga je glad. Bedakom pa ni prišlo na misel, da bi mu prinesli na stolp kruha. Mislili so si, če zna z glavo bolje delati nego z rokami, da si dobode z glavo zlahka kruha. Prestal je stari vrag še naslednji dan na hodniku in venomer govoril. Ljudstvo pa prihaja, gleda, gleda in se razhaja.

In Ivan vprašuje: »Nu, ali je gospod že začel delati z glavo?«

»Ne še,« pravijo, »samo lopoče.«

Prestal je stari vrag še dan na prestolu in jel slabeti — omahnil je in udaril z glavo ob stolp. Zagledal je eden bedak, povedal Ivanovi ženi, Ivanova žena je pa pribežala k možu na polje.

»Pojdiva gledat: pravilo, da gospod že začne delati z glavo.« Ivan se je začudil.

»Nu?« pravi. Obrnil je konja in šel k stolpu. Prišel je k stolpu, a stari vrag je gladu že popolnoma oslabil in jel omahovati in trkati z glavo ob stolp. Jedva je Ivan prišel, se je vrag spodtaknil, padel in zaropotal strmo glavo pod lestvo, prešel z glavo vse kline.

»Nu,« pravi Ivan, »resnico je povedal odlični gospod, da včasih tudi glava poči, to ni kakor žulji; od takega dela bodo bule na glavi.«

Skotnil se je stari vrag pod lestvo in utaknil glavo v zemljo. Ivan je hotel iti gledat, ali je mnogo naredil — kar se je odprla zemlja in stari vrag se je pogreznil skoz zemljo — samo luknja je ostala.

Popraskal se je Ivan za ušesom: »Glej ga,« pravi, »kaka gnusoba! To je zopet on. Najbrže je oče onih dveh — takšen junak!«

Ivan živi do danes in vse ljudstvo sili v njegovo carstvo, in tudi brata sta prišla k njemu in on ju živi. Kdorkoli pride, pravi: »Živi nas!« — »Nu, naj bo,« pravi, »ostanite, imamo vsega dovolj.« Samo eden običaj je v njegovem carstvu: kdor ima žulje na rokah, naj seda za mizo, kdor jih pa nima — za tistega so zjedi.

Moč in velika moč duhovenstva sloni na izrabljanju duševnega razpoloženja vernikov. Zato so duhovniki vseh vrst nasprotniki, sovražniki vsega napredka. Nauki o naravi so jim poseben zopernik, ker razodevajo naravne zakone, ki se včasih ne strinjajo z nauki, dogmami cerkve. Ako dobi masa upogled v učinkovanje naravnih moči, ako postane omikanejša po drugih vedah, potem ne more več duhovnik biti učitelj vseh učiteljev. Naravno je, da se duhovniki protijo, dokler se da, uvedbi šolskega pouka med maso in ko je ta vpeljan, ker je zmagan meščan, ki je rabil učenejšo ljudi, se duhovnik krčevito bori za to, da ta pouk vlada, da vse iz njega iztrebi, kar bi jasnalo duševno obzorje masam. Na tem, da masa veruje, kar duhovenstvo uči, sloni moč, premoč duhovenstva, iz te vere tudi izhaja in se po njej ohranjuje bogastvo duhovenstva, ki ga je šteti med najhujše izkoriščevalce verne mase. Organizirani so duhovniki skoraj povsod jako dobro in vsled te dobre organizacije tudi lahko silijo manj nadarjen duhovnik ljudi, da mu ližejo roke, pred njim padajo na kolena, ker je v ljudstvu vera, da je prav neumen duhovnik tudi namestnik bogov in da tudi tak lahko prekorne človeka, ga lahko »izmašuje«, lahko vrže točo na polje, pripravi kugo v živinski hlev in tak človek še prav, ker ne more prav misliti. Razne cerkve skrbijo za to, da dobijo kolikor mogoče dobre glave v svoje duhovenske šole. Te popravljajo kot vodeči duhovniki, kar so pokvarili nerodnejši.

V naših časih se vidi pri politvah v parlamentu, v katerih hočejo duhovniki vladati po odposlancih mase, kako nastopajo proti občanem, ki niso volili, kakor so oni hoteli. Celo iz bližnjih far sikajo in hujšajo duhovniki farane proti neubogljivcem, jih preganjajo tudi drugače. Tako se težko ljudje n. pr. na kmetih zoperstavljajo duhovnikom, dasi v srcu večine ljudi bdi sovraštvo, če ne zaničevanje do duhovenstva. Preveč namreč izčrpa masa. Davek, ki ga plačuje masa svojemu duhovenstvu, je velik. Tudi za ozdravitev svinčeta se jemlje denar. Duhovnik sme vse nekaznovan storiti in v času, v katerem so vpeljene hranilnice, posojilnice, sme duhovnik loviti hranilne knjižice vernih laikov in tudi tako, kakor v farovžu v Žužemberku med živimi, ali tako, kakor smo tudi že doživeli na Slovenskem, na smrtni postelji. Ustanovitvi raznih verstev so bili prijatelji revežev, so bili usmiljenega srca, so učili, naročali učenec, da so sami ubogi, v Rimu pa stanuje glavni učenec ustanovitelja našega verstva v bogati palači, škofi po deželah ravno tako. Milijone orolov plodovite poljedelske zemlje lasti mrtva roka raznih cerkva in ljudstvo se mora izseljevati v tuje kraje, ker doma ni dosti zemlje, mora ginevati v težavnem delu industrije tujih krajev. Doma ga izkoriščajo in v tujini prihaja izpod dežja pod kap! —

(Dalje.)

Deželna konferenca v Ljubljani.

Binkoštno nedeljo je zborovala v Ljubljani deželna konferenca zaupnikov jugoslovanske socialno demokratične stranke na Kranjskem, katere potek je pokazal, da je strankina organizacija od lanskega leta v vsakem oziru napredovala in se tako na zunanji kakor na znotraj okrepila. Že zunanje lice konference je moralo vsakogar navdajati z zadovoljstvom; kajti na 106 razposlanih povabil se je odzvalo 94 krajevnih, okrajnih in drugih organizacij, katere je zastopalo 74 sodruživ in sodrugov. Poleg teh so bili zastopani tudi izvrševalni odbor, redakcije listov in štajerska deželna organizacija po treh sodrugih iz Trbovelj in Ljubi. Od mnogih pismenih pozdravov, ki so došli konferenci, naj omenimo le ona iz Gradca, podpisana od tajnika deželne strankinega zastopstva, sodruga Lindtnerja, in iz Celovca, od poslanca sodr. Grögerja.

Ob pol 10. dop. otvoril predsednik deželne strankinega zastopstva sodr. Kocmur konferenco, pristočno pozdravi zlasti delegate, ki zastopajo povsem nove kraje, in naznani dnevni red:

1. Poročila (Kocmur). 2. Organizacija in taktika (Kocmur). 3. Strankin tisk (E. Kristan). 4. Volitev deželne strankinega zastopstva in nadzorstva. 5. Raznoterosti.

Predsedstvo konference so tvorili sodrugi Kocmur, Sajovic V., Hlebš in Štebi Alojzija.

Na predlog sodr. Kocmurja je konferenca sprejela opravilnik, kakor je običajen na strankinih zborih.

Pred prehodom na dnevni red je sodr. Kristan Anton predlagal sledečo resolucijo, ki je bila z velikim odobravanjem soglasno sprejeta:

»Z ozirom nato, da se pojavlja zadnje čase poseben neumeven način »dovoljevanja« shodov in obhodov ter razpuščanja zborovanj in društev (razpust »Vzajemnosti«, prepovedan obhod v Ljubljani 1. maja, razpuščen javni shod v Idriji 1. maja, prepovedan shod na Jesenicah 1. maja) protestirajo na deželni konferenci zbrani socialno demokratični zaupniki proti temu načinu razlaganja avstr. zborovalnega in društvenega zakona kar najenergičnejše in pozivljajo zastopnike socialno demokratične stranke v poslanski zbornici na Dunaju, naj pokličejo osrednjo vlado na jasn odgovor.«

POROČILO

o poslovanju deželne strankinega zastopstva je podal sodrug Kocmur, iz katerega posnemamo sledeče:

Ko je sedanjí odbor prevzel svojo funkcijo, se je takoj lotil dela in je storil za prosep stranke in njenih organizacij, kolikor je bilo v njegovih močeh. Odbor ni imel ravno lahke naloge, ker je moral računati s sredstvi, ki jih je vedno primanjkovalo. Dasi se je v dobi, za katero imam poročati, število strankin davek plačujočih sodruživ in sodrugov povečalo za okroglo 500, so pa s tem narasle nove naloge, zahtevajoče novih in večjih izdatkov. Rednih dohodkov (iz strankinega daveka) je bilo v poročilni dobi

650 K, izrednih (agit. sklad, kolportaza itd.) pa 2507; torej skupaj 3157 K, katerim stoji nasproti 2843 K izdatkov. Gotovina znaša 314 K; s še neporavnanimi svotami vred okroglo 400 K. K izrednim dohodkom sta prispevali najmanj tri četrtine Ljubljana in ljubljanske okolice, ki sta se odrekli marsikateri potrebi, vedoč, da je potreba na deželi še večja. Skrb za gnotna sredstva je bila stalna točka na vseh sejah, ki jih je imel odbor 37. Tupatam smo potrkali pri posameznih sodrugih in organizacijah; toda odziva ni bilo posebnega.

Na željo pravkar razpuščene »Vzajemnosti« je izvrševalni odbor stranke dovolil, da sme le-ta izdati in založiti »Družinski koledar«, ki pa je pravzaprav last stranke in je »Vzajemnost« prevzela le redakcijo in upravo. Tiskal se je v 3500 izvodih; 1000 kot posebna izdaja za Ameriko. Finačna plat koledarja se ni povsem obnesla, ker je vsled konkurza trdke, ki je dobavila trgovske oglase, izostala precejšnja svota, na kojoj se je v prvi vrsti računal. Sicer pa pri podjetju ne bo izgube, čim bodo vsi kolporterji odračunali in se bo spravilo v promet še ono zalogo, ki jo je policija konfiscirala. Zapolnenje koledarja sem priglasil za svojo last, ker so z razpustom »Vzajemnosti« vse njene obveznosti prenehale, moje in blagajnika kot porokov in plačnikov pa so ostale. Vse to bi spadal pravzaprav pred forum bivše »Vzajemnosti«; ali zdi se mi umestno, da ste tudi o tem informirani. Koledar za leto 1914 izide v drugi založbi. Ameriški sodrugi so ga naročili 3000 izvodov!

V poslovní dobi je večina krajevnih organizacij (poročevalci jih navaaja) redno poslovala in obračunavala strankin davek, le 7 jih je v vsakem oziru zanemarjalo svoje dolžnosti. To je tembolj žalostno, ker se niti ne morejo izgovarjati, da jih nismo drezali in pa, ker je njih vodstvo bilo poverljivo sodrugom, ki se jim ne more očitati pomanjkanje sposobnosti.

Deželno zastopstvo je sklicalo in dalo iniciativo za 33 večjih in manjših shodov, jim preskrbelo referente in prevzelo tudi večino stroškov. Poleg teh se je vršilo v Ljubljani in po deželi 17 zaupniških sestankov in 7 konferenc (ena od teh v Celju z zastopniki slovenske in nemške štajerske deželne organizacije, celokupne eksekutive na Dunaju in več lokalnih organizacij).

Na iniciativo odbora se je bolj začela gojiti mladinska organizacija in pospeševati žensko gibanje, ki kaže, dasi šele v povojih, že prav lepe uspehe. Zanimarjal se tudi ni šport in gojitev družabnega življenja, s katerim se je že in se bo še dala pridobiti zlasti mladina, ki bi sicer ostala za nas izgubljena. Mlada podružnica delavskega planinskega društva »Prijatelji prirode« se lepo razvija in ima vse pogoje za obstanek.

(Dalje.)

Ljubljana in Kranjsko.

— Tistim, ki se jih tiče. V sredo 14. t. m. ustavim »Zarjo« vsem tistim odjemalcem, ki so z naročnino zaostali, oziroma so pozabili poslati naročnino. Kdor noče, da se mu list ustavi, naj se pozuri in takoj nakaže denar.

— Razstava vajeniških del na obrtni šoli je bila včeraj dopoldne ob 11. zaključena; obenem so bila razdeljena pohvalna pisma za najboljše izdelke. Razstavljena so bila v okusnem aranžmanu dela vseh strok in je bila razstava od 4. do 12. maja dostopna občinstvu. Na zaključni slovnosti se je zbralo občinstvo in valjenje v šolski telovadnici. V svojem nagovoru je ravnatelj g. Šubic v imenu šolskega odbora obrtnih nadaljevalnih šol naglašal vsestranski napredek, ki ga je pokazala ta razstava in ki je sad marljivosti in nadarjenosti obrtnega narajanja. Izdelki so vobče zadovoljivo izvršeni in bi moral odbor, ako bi imel na razpolago denarja, razdeliti trikrat toliko nagrad. Z nagrado prve vrste je odlikovanih 33 vajencev in tri vajenke, in sicer: Magolič Ladoslav, Kral Leo, Schmidt Teo, Košir Viljem, Debeve Viktor, Svetek Ciril, Černe Anton, Artač Ivan, Friedrich Viktor, Kosirnik Miroslav, Pogljajen Jakob, Sadar Vinko, Petelin Avgust, Križman Ciril, Rakovec Jožef, Cevc Anton, Rojina Anton, Valla Anton, Perme Ivan, Dworak Karl, Virant Ludovik, Koritnik Franc, Grajzar Ciril, Urbanc Alojzij, Podrenik Alojzij, Novak Frančiška, Jarc Josipina, Magister Stefanija, Ulenik Stefan, Tavčar Josip, Rudl Anton, Likar Filip, Sinkovec Franc, Hribal Poldi, Porenta Ivan, Jerman Josip. Z nagrado druge vrste pa je odlikovanih 43 vajencev in 3 vajenke, in sicer: Bočjak Drago, Ojud Aleksander, Jašovec Josip, Dolinar Franc, Osredkar Helena, Paušič Alcizij, Podobnikar Josip, Kreševič Josip, Essich Karl, Cvrm Tomaž, Korže Zofija, Kastelic Alojzija, Balleg Franc, Mejac Janko, Pöschel Henrik, Jerančič Fran, Mijič Alojz, Justin Leo, Košar Maks, Gruden Fran, Krivec Izidor, Keprivec Karl, Peterkovič Ivan, Rožanc Fran, Modic Karl, Stopar Fran, Planinšek Emil, Mazi Anton, Arnež Jurij, Belič Ivan, Telavetz Josip, Schmatz Ivan, Bijol Franc, Bremčič Anton, Novak Ivan, Hlebš Franjo, Jelinkar Josip, Prepeluh Emil, Prepeluh Josip, Gostinčar Viktor, Ločniškar Josip, Sturm Franc, Sternal Vinko, Komar Fran, Soklič Ivan, Jerman Stefan. Odbor je sklenil prirediti vsem, ki so dobili nagrade, prihodnjo nedeljo in ponedeljek poučen izlet v Zagreb in se je priglasiti do srede. Oni vajenci, ki so zadržani, dobe v nadomestilo darila.

— Rakek. Sodr. Jos. Kopač nam sporoča, da vest o prepovedi zadnjega shoda na Rakeku in o osebni intervenciji logaškega okrajnega glavarja, ki jo je registrirala tudi »Zarja«, ni bila točna in da se shod ni vršil, ker je izostal poročevalec. Za zvečer shod ni bil naznanjen, pač pa je sodr. Milost, vračajoč se v Trst, pozdravil rakovske sodruge in goste iz sosednjih krajev, ki so prišli od izleta v škocjansko jamo. Toliko resnici na ljubo.

— Idrija. Občno konsumno društvo v Idriji ima na razpolago več pohištva in dobro ohran-

njene posteljne oprave prav po nizki ceni. Kdor bi želel kaj kupiti, naj se zglaš v društveni pisarni. Čas je samo do 20. t. m.

— Filialko na Brusovci otvorili idrijsko občno konsumno društvo 17. t. m. V filialki se bo prodajalo vseh vrst blago. Nečlanom vstop ni dovoljen. Kdor še ni član, naj pristopi. Vstopnina znaša samo 2 K, delež 40 K. — Kdor je vester član, se mu delež izplača v enem letu od dividend. Delavci okoliša Brusovci in Leopoldovega, pristopite čimprej. Kdor je že član, pa naj agitira med tovariši za pristop!

— Nogometne tekme. Binkoštni prazniki so nam nudili prav lepih športnih priredb, vkljub temu, da je bilo vreme skrajno neugodno. V nedeljo je igrala za prvenstvo ljubljanske »Ilirije« z goriškim športnim klubom »Jugoslavija«. Prvenstvo je odnesla po hudi borbi »Ilirija«, ki je ustrelila v drugi polovici igre »Jugoslaviji« dva gola, sama pa je dobila 1. — Veliko zanimanje pa je bilo za tekmo, ki se je bila na ponedeljek ob izredno veliki udeležbi občinstva. Nastopila je zopet goriška »Jugoslavija«, ki je bila doslej prvo nogometno moštvo med Slovenci z nekaj rezervami proti I. moštvo »Concordie«, ki tvori sedaj II. moštvo »Ilirije«. Goričani, ki so nastopili objeokrat precej ostro, pa so pri tej tekmi še bolj podlegli, kot prvi dan. V vsaki polovici so dobili od II. moštva po 1 gol, ne da bi imeli priliko revanžirati se. Izid tekme je bil torej 2:0 za »Ilirijo«. — Ponedeljkova tekma je bila bogatejša na kombinaciji. Pri nedeljski tekmi sta se posebno odlikovala z dobro igro srednji napadalec in desni krilec, dasiravno zaslužijo popolno priznanje tudi vsi ostali igralci. Nedeljsko tekmo je vodil g. Mencinger, ponedeljkovo pa g. Beteto E.

— Mestno kopališče »Kolezija« se je otvorilo v nedeljo dne 11. t. m. Odprto je vsak dan od 9. zjutraj do pol 8. zvečer, in sicer ob delavnikih dopoldne samo za dame. Cene so: kopel 10 h, kabina 30 h, ruha 10 h, brisača 6 h, plavalke 10 h, peščena kopel 10 h. Preskrbljeno je tudi za pristna vina ter vedno sveže pivo. Poleg kopališča in restavracije je senčnat park, ki je cenjenim gostom vedno na razpolago.

— V mestni klavnicí so zaklali od 20. do 27. aprila 64 volov, 7 bikov, 6 krav, 133 prašičev, 142 telet, 11 kostrunov in 131 kozličev. Upeljali pa so 260 kg mesa, 81 zaklanih telet, 2 zaklana kostruna in 33 zaklanih kozličev.

— Ponarejalec denarja. Vest, ki smo jo priobčili v petek dne 9. t. m. in pravi, da je ponarejal denar in ga dajal ciganom v razpečevanje v novomeškem okraju sedlarski pomočnik Ljudevit Starič, doma iz St. Petra pri Novem mestu, popravljamo resnici na ljubo v tem zmislu, da je res neki cigan imenoval kot krivca Stariča, ki je prišel v sodno preiskavo, a je preiskava pokazala, da je bila obdolžitev krivična. Gorenjo vest so tudi prinesli drugi listi in je torej njih dolžnost, da jo popravijo.

— Loterijski odbor »Splošnega slovenskega ženskega društva« v Ljubljani ponovno opozarja, da je z dovoljenjem c. kr. finančnega ministrstva žrebanje nepreklicno preloženo na dan 1. julija.

— Nobenega dvoma ni o tem, da je Kolinska kavna prines najboljši kavni pridelek, obenem pa edino pristno domače blago te vrste. Zato jo kupujejo vse naše gospodinjice. Pri nakupovanju dobro pazite na varstveno znamko »Sokol«!

— Kinematograf »Ideal«. Spored za torek 13., sredo 14. in četrtek 15. t. m.: Pri popoldanskih predstavah: 1. Verski sprevod na Japonskem. (Potovalni filmi). 2. Alarmni signal. (Drama). 3. Trije prijatelji kot tekmeči. (Amerikanska veseloigra). 4. Za čast rodbine. (Amerikanska drama). 5. Dva nerazdružljiva prijatelja. (Amerikanska humoreska). 6. Žurnal Pathé. (Najnovější dogodilja, šport, moda itd.). 7. Bumkejeva poroka. (Komična učinkovitost). Pri večernih predstavah: 1. Žurnal Pathé. (Najnovější dogodilja, šport, moda itd.). 2. Moric in lastni zanjki. 3. Sara Bernhard v drami Adrienne Lecouvreur v treh dejanjih. 4. Ludvikov pes. (Veseloigra). 5. Dama uradnica. (Učinkovita veseloigra v dveh dejanjih). Pri zadnji večerni predstavi še nekateri filmi popoldanskega sporeda. — V soboto, dne 17. t. m.: Velika senzacija: Zigomar, tretji del.

Sara Bernhard v filmu. Danes se predvaja v kinematografu »Ideal« film Adrienne Lecouvreur, v katerem nastopi najboljša tragedkinja sveta Sara Bernhard. Ta umetnica je dobila za enkratni nastop v filmu 60.000 kron. Torej se nam nudi pravi umetniški užitek.

§ 305 v Novem mestu.

Dr. Dimnik, advokat v Krškem, je prišel dne 27. januarja 1913 pozno v svoje stanovanje, katero je imel v gostlini. V tisti gostlini je bilo veliko enoletnih prostovoljcev artiljerijske šole v Gradcu, ki so prišli v Krško na vaje. Ni mogel spati in podal se je v gostilniško sobo, v kateri je bilo dosti enoletnih prostovoljcev. Prostovoljci so bili zidane volje — in ko je godec na harmoniko, katerega je krčmarica poklicati dala, zaigral pesem: Lepa naša domovina, so mu vrgli prostovoljci dva polna kozarca v prsa, mož je bežal in prosil mestnega redarja, da ga spremlja. — Neki prostovoljec, italijanske narodnosti, se je izrazil, da so Slovenci bagaža. Dr. Dimniku to ni bilo prav in je prostovoljcu dr. Riha dejal, da taki ljudje ne bodo v stanu Slovencev braniti, niso naše krvi, ne bodo naših interesov branili, ker ne razumejo razmer; dejal je: Boste že še videli kam pride, vsi se boste še učili slovenskega jezika. Mi Srbi, Slovaki, Slovenci smo ena misel in eno srce. Doktor Riha je poklical dr. Komoranca — ta dva oba sta praktikanca pri namestništvu v Gradcu — in dr. Riha, tajnik štajerskega »Volksrata«, je povedal po zmislu, ne dobesedno, kar je govoril dr. Dimnik. Nekateri prostovoljci so tisti večer v kavarni v Krškem razbili nekaj šip in stolov. Dr. Riha je tako nastopal, da izvabi iz dr. Dimnika in da bi ga mogel ovaditi. Ovadil ga je pri zbornem poveljstvu zaradi navedenih

besedi, to je napravilo ovadbo pri drž. pravdnístvu v Novem mestu. Uvedla se je preiskava zaradi prestopka § 305 kaz. zak. V preiskavi je dr. Riha več pravil, kakor zbornemu poveljstvu v Gradcu, nekaj se je dostavilo po dr. dr. Komoranca in govorilo se je v preiskavi tudi da je dr. Dimnik rekel: da prostovoljci niso v stanu, nas Slovence braniti proti Srbom in da bodo Slovenci že vedeli, kaj bodo imeli storiti. Nato je državno pravdnístvo obtožilo dr. Dimnika zaradi pregreška § 305 k. z., to je, »da je odobral nepostavna in nenravna dejstva«. Tako se glasi del besedila tega paragrafa. Obravnava na to obtožbo je bila dne 9. t. m. pri okrožnem sodišču v Novem mestu. Obtožbo je zastopal drž. pravdnika namestnik dr. Hotschevar pl. Kondenhain, dr. Dimnika je zagovarjal dr. Slanc. Bilo je dosti prič zaslišanih, sodišče je dr. Dimnika oprostilo obtožbe.

Pišemo Vam to, ker je ta obravnava razodela, kako grozno so naši ponemčenci, naši Nemci, ko prihajajo v naše kraje, nestrpni proti Slovincem. Bivši nemški nacionalni burši, ki imajo zmerom v ustih svoj »koment«, ne poznajo proti akademiku slovanske narodnosti akademičnega reda (komenta), da eden drugega ne ovaja zaradi kakega krega, nesporazumelija v krčmi. Glavni prič dr. Riha in dr. Komoranca sta na obravnavi umaknila trditve, da je doktor Dimnik rekel, da prostovoljci niso v stanu nas Slovencev braniti proti Srbom in vse se je na glavni obravnavi reduciralo na naveden narodnostni prepri, v katerem je dr. Dimnik zatrjeval svoje slovensko stališče in je vse navdajal svesti Duh močnih krških vin. Objektivno ni bila dana dejstvena podlaga za pregrešek § 305 k. z., katero določilo se da znano raztegniti, kakor se hoče, kar sam justični minister uvideva; — pričam dr. Rihi, ki je iskal material za kako veleizdajno pravdo proti dr. Dimniku, in dr. Komoranca se ni moglo verjeti, ker nista gotovo vedela, kaj je govoril dr. Dimnik, po izpovedi dr. Komoranca pa so bili tudi enoletni prostovoljci korajžni, »angeheitert«, nekateri so tudi v kavarni razbijali stole in okna — in tako je izšla proti dr. Dimniku oprostitna razsodba. Državni pravdnik je seveda oglašil proti njej nenostno pritožbo in jo bo gotovo izpjal. Gre tu za izrek kasacijskega sodišča na Dunaju, da se Slovenci ne smejo zavedati, da so Jugoslovanci.

V Avstriji je le socialno demokratični Nemec avstrijskim slovanskim sodržavljanom pravičen, drugi pa vsi brez izjeme ne poznajo drugega, nego nestrpno gonjo. Vse drugo postavljajo v kot, da zamorejo to neumnost uganjati. Vsled narodnostnih preprirov v Avstriji trpijo kulturni, gospodarski razvoji. Naši avstrijski kmeti bežijo iz države v ameriške kraje, naša industrija, ki nima dosti trga proti izhodu, južno, ne more prav naprej, v Nemčijo prodajamo Avstriji žito in glavno živino, da dobimo denar za plačilo davkov in družini potreb, za nas pa ostala teh potrebnih živil malo; naše avstrijsko gospodarstvo ne uspeva, zemljišča so padla v vrednosti, pod velikanskimi davki ječimo vsi in vedno, da so nemški nacionalci še tako neumni, da zaradi par vasi, ki jim pridobijo na Slovenskem za nemštvo, hujšajo svoje vlade na Jugoslovane in Čehi. Njihovi ljudje vladajo in uživajo dobro plačane državne službe, ali nemški delavec, rokodelce, trgovce, kmet ravno tako težavno gospodarijo, kakor Slovani.

Naravnost zoperne so prikazni, kakor jo je obelodanila Dimnikova pravda. Mladi, z nemško nacionalnim duhom prepojeni ljudje, prihajajo v kak slovenski kraj in kar le mečejo okolo »windische Bagage« in skušajo spraviti Slovence v nesrečo po kaki kazenski pravdi. In državna pravdnístva so jim poslušna. Morajo obtoževati vsaj po § 305 k. z., ako že ni zaradi kaj večjega, ker odvisna so od višjih Slovencev, neprijaznih instanc in je tuintam tudi kak čel državne pravdnístva sam mnenja, da je Slovence iztrebiti. Zdej, ko se je naša vlada v balkanskih vprašanjih res neusmiljeno blamirala, zdej — cigan Slovenec, Hrvat na klop! Trušati morajo na Dunaju, vpiati, da gori vsa država vsled veleizdaj južnih in drugih Slovanov.

Noben večji talent se ne prikaže v naši Avstriji, kateremu bi se smilila ta država, ki ima vse pogoje dobrega gospodarstva, pridobitve dobrega izhajanja vseh državljanov, in ki bi izpeljal državno vladanje vsaj po švicarskem vzorcu na drugi tri. Far, uradnik, vojak so v pomoč nemško nacionalnim, madjarsko oligarhičnim stremljenjem in tedaj se tudi v justici dogajajo napram slovanskim narodom stvari, ki spadajo v našem času v norišnico. Le dobro, da se je ojačila socialna demokracija vsaj v nekaterih krajih, ta je zdej upraviteljica v tej naši avstrijski bolnišnici, ta še ljudi kliče na gospodarska tla, jim bistri glave, ki že drugega ne pomejujejo kakor: Südmarch, Ostmark, družba Čikila in Metoda itd.

Tako, kakor proti nam Slovanom, se je delalo proti Italijanom v severni Italiji po naši nemški nacionalni birokraciji, ko nam je dala avstrijskim neumnežem sreča bogate kraje gorenje Italije; vse so ti ljudje storili, da so Italijane silili do najljudstejšega sovraštva, zaničevanja Avstrijcev. Izjemno stanje in paragrafi o veleizdaji ali vsaj § 303, 305 kaz. zak. in druge določbe nad sto let starega kazenskega zakona, ki so bile ustvarjene za tlakarje, »podložnike« in ki so tem segali do živga, te imajo za južne Slovence. Dalmatinskih Hrvatov in Slovencev je državi treba, ker brez morja država ne more živeti. Kaj še, cigan na klop, ker drugega ni tepsti — tepsti se pa mora — ker se Čehi ne dajo več. Čehi so močni postali sredi avstrijskih vlad in izjemnega stanja, ki je bilo na Češkem skoraj permanentno, in vladni Nemci izgubijo takoj korajžnost, ko se jim pokažejo zobje. Le ta južnoslovanska reva si ne more pomagati, kmet beži v Ameriko, druge pa mojstruje pop, vladni komisar in državni pravdniki.

Bo le edina naša rešitev, ako se podstopimo vsi zboljšanja našega gospodarstva, vse drugo ne pomenja nič, dokler nismo jaki v gospodarstvu.

Mirnejši politični položaj.

Jutri ob 2. popoldne izroče Črnogorci Skader velesilam. Bolgari so zapustili Solun. Vsled karambola na železnici je 100 bolgarskih vojakov smrtno ponesrečilo, več kakor tristo jih je ranjenih.

SKADER.

Jutri odidejo Črnogorci.

Cetinje, 12. Uradno je bilo izdano sledeče poročilo: V zmislu zapisnika, podpisanega od zastopnika Črne gore Plamenca in admiralov mednarodnega brodovja, zapuste Črnogorci Skader v sredo ob 2. popoldne.

Mednarodna okupacija.

Rim, 12. Iz Sv. Ivana Medova javlja Agencija Stefani: Na seji poveljnikov mednarodnega brodovja pod predsedstvom angleškega admiral Burneya je bilo v soboto sklenjeno, da zasede mednarodni vojaški oddelek Skader dne 14. t. m.

Kapitulacijska pogodba.

Cetinje, 12. Pogodba, po kateri je Esad paša predal Črnogorcem Skader, ima sledečo vsebino:

Pogoji kapitulacije trdnjave Skadra, dogovorjeni med Nj. kralji, visokostjo dednim princem Danilom, vrhovnim poveljnikom črnogorske armade in poveljnikom skaderske posadke Nj. ekscelencio brigadnim generalom Esad pašo.

1. Vsi vojaki, nizami, rediti in vsi ostali rezervni razredi zapuste mesto s svojim orožjem, svojim strelivom in svojim živežem.
2. Tudi oni prebivalci, ki to žele, se lahko pridružijo z orožjem in vsem imetjem.
3. Otomanskim državljanom, ki prebivajo v okrožju trdnjave, se ni bati nobene oplentitve; tudi njihovih osebnih pravic se ne bo nihče dotaknil. Oni, ki so se udeležili vojne, ne bodo kaznovani, ker niso storili nič drugega kakor svojo dolžnost deželne obrambe. Zlasti se garantira mosleminskemu in krščanskemu prebivalstvu nedotakljivost vere, oziroma rita in spoštovanje narodnih šeg.
4. Vojaške posadke posameznih pozicij vzamejo pri odhodu razun svoje osebne lastnine tudi svoj material, šotore, pokrivala, kotle itd. v oni množini s seboj, ki jo morejo transportirati. V ta namen vzamejo s seboj potrebne vozove in konje.
5. Funkcionarji vojaške in civilne uprave, žandarmerije in policije, ki žele spremiti čete, imajo pravico prostega odhoda.
6. Čete bo pri odhodu spremljal en general in več črnogorskih častnikov.
7. Srbski vojni jetniki se oddajo črnogorskemu vrhovnemu poveljstvu. Bolnim in ranjenim turškim vojakom se zagotovi vsa mogoča oskrba. V ta namen se dovoli potrebnemu številu turških zdravnikov, da začasno ostanejo v Skadru. Kadar ozdravijo, bodo s sanitetnim osobljem na račun njih vlade prepeljani na turško ozemlje.
8. Vsi vojaški dokumenti in spisi se lahko vzamejo s sabo. To velja tudi za dokumente civilne uprave, ki bi jih izbral skaderski poveljnik.
9. Vse strojne puške in brzostrelne topove vzamejo čete s seboj.
10. To velja tudi za brezjavne in telefonske aparate.
11. Onim, ki so izvrševali med vojno ogleduške in druge službe za turško vladu, se dovoli amnestija.
12. Tako amnestirani bodo tudi vsi tuji in črnogorski državljani, ki so pobegnili v Skader in se z orožjem v roki bojevali ob strani turških čet.
13. V slučaju, da potrebujejo čete za svoj marš živil, jim bo Črna gora, če mogoče, dodala potrebno množino.
14. Poveljnik Skadra izroči Črnogorcem trdnjavo nedotaknjeno in ne bo razrušil potov in komunikacij, ki so služili obrambi.
15. Ob 8. zjutraj dne 23. aprila se prične izpraznjevanje utrd in Tarabošu, pri Bardanfolu in v Fuša Sojtu. Fesad Jepe na Tarabošu zasede črnogorske čete ob 11. dopoldne, Bardanfol ob 1. popoldne in Fuša Sojt ob 3. popoldne. Zastopnik valija in poveljnik Skadra: brigadni general Esad paša.

Vrhovni poveljnik črnogorskih čet: dedni princ Danilo.

SKADRSKI POŽAR.

Stroga preiskava.

Cetinje, 11. Da se dožene vzrok požara v skadrskem bazaru, se je odredila stroga preiskava. Dvanajst oseb, ki so osumljene, da so zažgale, je aretiranih.

ZAVEZNIKI MED SEBOJ.

Srbi in Bolgari.

Belgrad, 13. Kljub vsem nasprotnim hujškalnim vestem je po informacijah iz zanesljivih krogov gotovo, da se je med Srbijo in Bolgarsko dosegel sporazum vsaj načeloma. Bolgarska vlada je pristala na to, da se revidira zvezna pogodba o razdelitvi ozemlja. Dokler je dežela še vojaško zasedena, ostane razdelitev taka kakor doslej. Potem se razdeli ozemlje po novem sporazumu in je pričakovati, da odpustita obe državi svoje vojaštvo, ko bo definitivno sklenjen mir s Turčijo.

Bolgari unikajo čete.

Belgrad, 13. »Štampa« poroča, da je vrhovno poveljstvo bolgarske armade odpoklicalo svoje čete z desnega brega Vardarja. Iz Guevgelija je bolgarsko vojaštvo že odšlo. Ostalo je le 200 moč, da vzdržuje red, dokler ne bodo nameščene nove oblasti.

Grki in Bolgari.

London, 12. »Times« poročajo iz Soluna, da je prišlo šest kilometrov od Portosa do artilerijske bitke med Grki in Bolgari, ki je trajal

do sobote. Ves tovarni promet na progi Solun-Carigrad je bil ustavljen.

Grško - bolgarski konflikti.

Sofija, 12. Pred kratkim so grške čete severozapadno od Pravište napadle pol stotnije bolgarskih vojakov. Spor je poravnal. Grški častnik je izjavil, da je krivda na njegovi strani. V nedeljo se je primeril podoben slučaj pri Eleverti, severovzhodno od Pravište. Grki so obstrlevali Bolgare, ki so imeli vas zasedeno.

Bolgarski nacionalisti.

Sofija, 12. Vodstvo narodne stranke je sklicalo za večerajšnje nedelje protesten shod proti srbskim zahtevam. Odbor je izdal tudi razglas, v katerem pravi, da mora Bolgarska za vsako ceno vztrajati na tem, da dobi vse balkansko ozemlje v Macedoniji. Niti ped bolgarske zemlje se ne sme prepustiti Srbiji. V nacionalističnih krogih je izzvala veliko razburjenje vest, da je Gešov privolil, da se zvezna pogodba s Srbijo deloma revidira.

Hartwig odpotoval v Peterburg.

Belgrad, 12. Ruski poslanik Hartwig je odpotoval v Peterburg. Temu potovanju pripisujejo veliko važnost. Nedvomno je v zvezi s srbsko bolgarskim sporom. Tukaj menijo, da hoče Hartwig v Peterburgu vplivati na korist Srbije, ker bo imela Rusija razsoditi v spornih vprašanjih med Srbijo in Bolgarsko.

Bolgari zapuščajo Solun.

Solun, 13. Za pehoto in topništvom je zdaj tudi bolgarska kavalerija zapustila Solun. V mestu so sedaj samo grške čete.

ALBANIJA.

Esad in Džavid.

Belgrad, 12. Po poročilih iz Drača so se poizkusi Avstrije in Italije, da bi se dosegla sprava med Esad pašo in Džavid pašo, ponesrečili. Pri Draču je prišlo do spopada med obema armadama. Od lakote in boleznih oslabljena Džavidova četa je bila definitivno porazena.

Turki ne marajo za Albanijo.

Carigrad, 12. »Jeune Turc« nadaljuje svoj boj proti načrtu, da bi ostala avtonomna Albanija pod sultanovo suvereniteto. Koristi bi bile za Turčijo zelo majhne, škoda pa bi bila zelo velika. Turški valji bi imeli le odgovornost za državno upravo, izvrševala bi jo pa tuja komisija. Turčija ne bo imela nobene skupne meje z Albanijo in ne bi imela vsled tega iz dežele prav nobenega dobička, nasprotno pa bi morala pokrivati vse deficite, zaradi namišljene suverenosti in bi morala prenašati vse intrige, ki bi jih gotovo pripravljala poželjivost sosedov njenem zastopniku pri vsakem koraku.

VOJNA DEJANSKO KONČANA.

Nota zaveznikov.

Sofija, 13. Včeraj je vlada izročila poslanikom odgovor Bolgarske na zadnjo noto velesil glede na mirovno vprašanje. Besedilo se vjema z odgovorom ostalih balkanskih zaveznikov.

Vsebina note.

Atene, 13. Nota balkanskih zaveznikov, ki odgovarja na zadnjo noto velesil, jemlje na znanje predlog, da se ustavijo sovražne akcije, ter izraža, da soglašajo s njim. Zavezniki so pripravljeni poslati svoje pooblaščenca na konferenco v London, da podpišejo preliminarni mir in se pogajajo o podrobnostih definitivnega miru. Zavezniki pa obžalujejo, da so velesile molče prezlele želje, ki so jih zavezniki izrazili glede na vprašanja vojne odškodnine, Egejskih otokov in albanskih meja.

Konec sovražnosti.

Sofija, 13. Odgovor zaveznikov na noto velesil pomeni faktični konec vojne med balkanskimi državami in Turčijo.

NESREČA BOLGARSKE ARMADE.

Katastrofa na železnici.

London, 13. Iz Sofije poročajo: Pri prevozu bolgarskega vojaštva, ki se je vračalo iz Soluna domov, se je zgodila na železnici velika katastrofa. Iz neznanih vzrokov sta blizu Pramište trčila dva transportna vlaka drug v drugega. Posledice karambola so strašne. Sto vojakov je baje ostalo na mestu mrtvih, več kakor tristo pa jih je ranjenih, med njimi mnogo smrtno nevarno. V Sofiji je napravila ta vest sila mučen vtisk.

FERDINAND V SOFIJI.

Slovesen vohod 14 dni po miru.

Sofija, 12. V poučenih krogih trdijo, da pride kralj Ferdinand kakšnih 14 dni po sklenjenem miru na čelu bolgarske armade, ki se vrača z bojišča, slovesno v Sofijo.

FINANČNA KOMISIJA.

Carigrad, 12. Delegati in tehnični svetovalci turške vlade za mednarodno finančno komisijo so odpotovali v soboto v Pariz.

RUSI PRI SULTANU.

Carigrad, 12. Sultan je sprejel ruskega poslanika Giersa in ruskega vojaškega atašeja na posebni audienci. V poučenih krogih pripisujejo tej audienci važnost. Pozneje je imel Giers daljšo konferenco s Mahmud Ševketom. Prvi dragoman ruskega poslanstva Mandelstamm je obiskal ministra za zunanje zadeve princa Sajd Halima.

ZA MOHAMEDANCE V IZGUBLJENIH KRAJIH.

Carigrad, 12. Turška vlada je odposlala posebno uradniško komisijo v Solun. Bitolje in Skopje, da razdeli odnotnim mohamedancem, ki so padli v bedo, podpore in jim omogoči odhod, če se hočejo izseliti v Turčijo.

TURKI IN BOLGARI.

Zbliževanje.

Carigrad, 13. Razni turški časopisi poročajo, da se je zadnji čas večkrat tam, kjer prihajajo turške in bolgarske prednje straže v dotiko, pokazalo pristržno občejevanje in frateriziranje med obema. Sploh je javno mnenje tudi v Carigradu zelo prijazno Bolgarom. Nekateri časopisi naglašajo, da so bili Bolgari viteški nasprotniki. Ta preobrat je zelo značilen in kaže povsem novo razpoloženje. V poučenih krogih so prepričani, da izide iz sedanjega zblíževanja lahko še zelo intimno razmerje, nemara tudi zveza med Bolgarsko in Turčijo. Ako ostane balkanska zveza neporušena, je mogoče, da ji pristopi tudi Turčija.

AVSTRIJA IN SRBIJA.

Strelji proti srbski ladji.

Belgrad, 12. Srbska vlada se je pri avstrijskem poslaniku Ugronu pritožila zaradi dogodke, ki se je primeril srbskemu parniku »Belgradu«. Srbska vlada pravi, da je avstrijska straža pri vasi Ingovo streljala na parnik, vsled česar je bil na »Belgradu« trgovski pomočnik Dobroslav Miličević smrtno ranjen.

BURIAN OSTANE V PENZIJI.

Budimpešta, 13. List »Vilag« je objavil intervju z bivšim skupnim finančnim ministrom Burianom, o katerem je bilo rečeno, da se vrne v kratkem v aktivno politiko. Burian izjavlja, da je poročilo neresnično in da ni nikdar dejal kaj takega. (Saj tudi ne bi bilo treba.)

JAGOW OBIŠČE BERCHTOLDA.

Berlin, 12. Državni tajnik Jagow namerava ta teden obiskati grofa Berchtolda na Dunaju, da se seznani z avstrijskim zunanjim ministrom.

KOZE NA OGRSKEM.

Budimpešta, 13. Iz Batnara javljajo: V občini Nagystad so konstatirali petnajst slučajev črnih koz. Pet bolnikov je umrlo. Bolezen je baje zanesel neki lesni delavec, ki je zanjo umrl. Razširila pa se je vsled tega, da so po stari šegi bilo oblačena dekleta nosila krsto z žrtvijo na pokopališče. Okrožni zdravnik Melechner je s pomočjo treh tovarišev cepil 1500 osebam koz.

LJUBEZNIVE SUFRAŽETKE.

Požig.

London, 12. V Dundee je v veliki zgradbi Frengsten Hall izbruhnil požar. Škoda znaša baje 10.000 funtov (240.000 kron). Mislijo, da so zažgale sufražetke.

Poškodovanje avtomobilov.

London, 12. V Scotland Yardu so ponoči razne dame najemale javne avtomobile za vožnjo. Ko so odšle, se je izkazalo, da so bili sedeži povsod popolnoma razrezani. V vozovih so ležali listki z napisi: Volilno pravico za žene!

Bombe.

London, 12. V Liverpoolu so na kolodvoru našli bombo, ki pa ni eksplodirala. V Readingu je bila vržena bomba v rotovž. Neki paket, ki je prišel v Readingu na pošto, je bil sumljiv, zato so ga položili v vodo. Potem se je izkazalo, da je bila v njem bomba.

Za mir — proti oboroževanju!

KONFERENCA V BERNU.

V času, ko je ves oficijelni svet po Evropi v pravi mrzlici oboroževanja in zavojevanja, se je sešel ob binkoštnih praznikih na švicarskih tleh zbor parlamentarcev iz Francije in Nemčije, da protestira proti večnemu poviševanju militarističnih izdatkov in demonstrira za mir. V obeh deželah nastavlja militarizem ljudstvu zopet pijavke. Na Francoskem zahteva triletno vojaško službovanje, v Nemčiji pa milijardo gotovega denarja in potem še vsako leto težke milijone več kakor doslej. Iz krogov nemških socialističnih poslancev je izšel predlog, da bi nemški in francoski parlamentarci skupno protestirali proti temu početju in naglasili voljo ljudstva za mir. Posledica njih prizadevanja je bila medparlamentarna konferenca v Bernu, katero so Švicarji z veliko vnemo pomagali prirediti. Od francoske strani je bila udeležba prav velika; Nemcev je pač prišlo manj, ker nemška buržvazija ne zna premagovati svojih predsodkov napram socialni demokraciji. Kljub temu se je dosegla impozantna manifestacija in je storjen prvi korak, ki je na vsaki poti najtežji. Konferenca pravi v resoluciji, katero je sprejela soglasno in navdušeno, da zahtevata oba naroda po svoji ogromni večini mir. Temu bi bilo le dodati, da ne velja to le za Francoze in Nemce, ampak da je tako mišljenje vseh kulturnih narodov.

V žalestnem nasprotju s to lepo manifestacijo je govor francoskega radikalca Leona Bourgeois, s katerim je otvoril francoski mirovni kongres. Ta čudni pacifist dela na mirovnem kongresu agitacijo za triletno vojaško službo! S tako »mirovno« propagando je militarizem lahko zadovoljen.

Francoski namen.

Pariz, 12. O sestanku nemških in francoskih parlamentarcev v Bernu, ki ima agitirati za omejitve oboroževanja, poročajo: Francoski delegati žele, da bi se na konferenci sestavil odbor, ki bi trajno nadaljeval delo konference. Od sestanka samega si francoski poslanci ne obetajo velikega neposrednega uspeha, ker ni upati, da bi se večina v obeh parlamentih znala rešiti vladnega pritiska. Odbor, ki bi bil trajen, bi pa s svojim trajnim delom sistematično povečeval in razširjal svoj vpliv

in s svojimi argumenti sčasoma našel pot do obeh parlamentov in do ljudstva.

Nemška udeležba.

Bern, 12. Z nemške strani je za pravno francosko-nemško konferenco naznanjenih 34 delegatov. Med temi je 23 socialnih demokratov, 7 naprednjakov, dva člana centra, 1 Alzačan in 1 Danec.

Francoska udeležba.

Bern, 12. Francozi so priglasili za bernsko konferenco 110 delegatov. Med temi je 40 združenih socialistov, 12 neodvisnih socialistov, 47 socialnih radikalcev, 8 levih radikalcev, 3 levi demokratje. Prigašenih je tudi 14 radikalcev iz senata.

Zborovanje in sklepi

Bern, 12. Včeraj dopoldne se je otvorila medparlamentarna francosko nemška konferenca v avli tukajšnjega vseučilišča. Predsednik organizacijskega odbora Grimm je nagovoril člane. Nato sta jih pozdravila v imenu sklicateljev narodna svetnika Gobat in Greulich, v imenu mestnega zastopstva pa podpredsednik, občinski svetnik Gustav Müller. Prirediteljem sta se zahvalila poslanca Bebel in Harsmann. Nemci in Francozi so imeli potem posvetovalno o kandidatih za predsedništvo, za katero je bilo od vsake narodnosti določiti po pet. Izvoljeni so bili od Francozov senatorja D'Estournelles de Constant, in Couyba ter poslanci Meunier, Jaurès in Metin, od Nemcev pa Haase, Ricklin, Haussmann, Liesching in Frank. Popoldne so imeli komisije in odseki seje. Ob 7. zvečer je otvoril Grimm plenarno sejo. Skupne predsedstvo sta prevzela Francoz D'Estournelles in Nemec Haase. Predložila se je sledeča

resolucija:

Prva konferenca nemških in francoskih parlamentarcev, zbrana v Bernu dne 11. maja 1913., protestira z vso odločnostjo proti ničvrednim sovističnim hujškarjam vsake vrste, in proti kazni vrednim spletkarjam, ki prete na obeh straneh meje, da zapeljejo zdravi zmisel in ljubezen narodov do domovine na kriva pota. Konferenca ve in naglašja, da hočeta oba naroda po svoji ogromni večini mir. Zavezuje se, da bo brez odlašanja delovala na to, da se razpršijo nesporazumi in da se preprečijo konflikti. Od srca se zahvaljuje od naroda izvoljenemu zastopstvu Alzacije in Lorene, da je s svojo velikodušno izjavo olajšalo zblížanje obeh dežel v ničinkovito skupnost. Svoje člane vabi nujno, naj vplivajo na vlade velesil, da omeje izdatke za vojsko in mornarico. Toplo priporoča konferenca predlog državnega tajnika Zedinjenih držav Bryana v vprašanju razsodišč. V tem zmislu zahteva, da se spori, ki bi mogli nastati med obema državama, pa se ne bi dali rešiti diplomatskim potom, predložijo haaskemu razsodišču. Konferenca se zanaša na svoje člane, da razvijejo v tem zmislu krepko in trajno delovanje. Prepričana je, da bi zblížanje Nemčije in Francije olajšalo tudi sporazum med skupinama velesil, in da se s tem ustvari tudi podlaga za trajen mir. Konferenca sklepa, da se njeno predsedništvo konstitira kot trajen odbor s pravico obojestranske kopcije, in nalaga obenem odboru, da skliče nove konference bodisi periodično ali pa po potrebi.

Soglasno sprejeto!

Ta resolucija je bila brez debate in soglasno sprejeta z velikanskim odobravanjem.

Nato so predsedniki izrekli švicarskim tovarišem zahvalo za organizacijo in zaključili konferenco z željo, da bi se kmalu zopet sešli na drugi.

FRANCOSKI MIROVNI KONGRES.

Bourgeois za triletno službo.

Pariz, 12. Včeraj se je sešel v Parizu osmi narodni mirovni kongres. Otvoril ga je bivši minister senator Leon Bourgeois z nagovorom, ki je za tak zbor in njega tendence vsekakor čuden. Bourgeois je naglašal, da bo treba glasovati za triletno vojaško službo, če se pokaže, da je neizogibna, o čimer je on prepričan. Razoroženje bo šele tedaj mogoče, kadar bo vsakdo čutil, da so njegove pravice varne. Francija mora biti miroljubna, toda obenem tudi močna. Potem je Bourgeois poklical londonski poslaniški konferenci, češ da je včasih ravnila kakor mednarodno razsodišče. (Le da ni imela nobenega mandata za to, da bi zastopala narode šestih velikih držav, najmanj pa Evropo.) Naposled je Bourgeois izrazil svojo radost, da je solidarnost evropskih interesov (!?) premagala duha razdora in je izrazil upanje, da bo zdaj tudi mir kmalu sklenjen.

Novice.

* Obsojen svinjar v duhovniški obleki. Poročali smo že o patru Susciku, krščansko socialnem agitatorju in veroučitelju v Tešinu, ki je oskrnil dve deklici, stari osem, oziroma dvanajst let. Suscik je bil duša vsega krščansko-socialnega gibanja v Tešinu. Vodil je katoliško časopisje, vse tercijske družbe, organizacijo služkinj, mladinsko organizacijo itd. Kadarkoli so imeli tešinski krščanski socialci kako slavlje ali romanje, vedno je bil vzorni pater voditelj. Zlasti značilno je pa dejstvo, da je pred nekaj dnevi slavlil blagoslovljeni skrumitelj totrok petindvajsetletni duhovniški jubilej in da je ob tej priliki polovica »svobodomislenceg« mesta z županom dr. Bukovskim na čelu slavila svinjarja, čeprav so že vrabci na strelah čvkaljo o njegovem grdem početju. Poročali smo že tudi, kako da so se posvetne in cerkvene oblasti trudili, da bi vsvo stvar prikrile. Suscik je bil že pred leti obdolžen enake svinjarije, ali do obtožbe takrat ni prišlo, ker baje ni bilo dovolj dokazov zoper njega. Sedaj pa se ni mogel Suscik izviti, ker je bila oskrunjena deklica hčerka ugledne rodbine. (Tudi značilno!) Preiskavo proti Susciku so seveda vodili z vso obzirnostjo in hiteli tako kakor še nikdar. Obtožen je bil pregreškov zoper §§ 128. (oskrumba), 132. (zapeljevanje k nečestnosti) in

516. (prestopke zoper javno pravost). Obravnava je bila tajna, obsojen pa je bil na štiri mesece težke ječe. Suscikov zagovornik je naznanil ničnostno pritožbo, Suscika pa so pustili v svobodi, ker je položil 4000 K kavcije. Svinjar se bo morda odrekal kavciji, ki mu jo bodo tešinske terjatke gotovo rade povrnila in bo pobegnil v Kainbach, paradiž svinjarjev v črni sukni.

*** Morganov plen razdeljen.** Testament J. P. Morgana, denarnega carja Amerike, kateri je pred kratkim umrl v Rimu, je zadnjo soboto prišel v javnost. Njegova zapuščina znaša z nepremičnimi posesti vred v okroglih številkah 100.000.000 (sto milijonov) dolarjev. Ves ta ogromni kapital zapuščala car Morgan svoji »žlahiti« in ožjim prijateljem ter »zvestim« služabnikom. Vdova dobi en milijon in zraven še druga posestva, ki ji bodo nosila 100.000 dolarjev letnih dohodkov. Sin J. P. Morgan ml. dobi tri milijone, več drugih posestev in zbirko umetnin in starin. Tri hčere dobe tudi vsaka po tri milijone in dva zeta po en milijon dolarjev. Dalje je še dolga vrsta drugih sorodnikov in prijateljev, katerim zapuščala Morgan od pol miliona do tisoč dolarjev vsakemu. Episkopalna cerkev v Novem Jorku tudi dobi pol miliona dolarjev. Pričakovali so, da bo imel Morgan v svoji oporoki široko srce za razne javne zavode, toda le eni bolnišnici za jetične v Novem Jorku je odmeril 100.000 dolarjev in to je vse. Tako se sedaj deli Morganov plen — plen, katerega se drži kri in znoj ameriških mezdnih sužnjev v jeklnah in plavžih. Ljudje, ki ne vedo, kaj je delo — ki ne vedo, kaj je briga in boj za živlensko eksistenco — ki ne vedo, kaj je muka bede in strah, so kar tako čez noč »zaslužili« kup milijonov, ne da bi pri tem le z mezinem genili. Seveda po nazorih današnje kapitalistične morale je vse to v redu. Morgan ni mogel niti ničesar s seboj v grob, zato je moral nekemu zapustiti. To je dobro! Toda če bi vladale pravične gospodarske razmere, bi ne mogel in ne smel Morgan nakopičiti tega bogastva. Delavci so ustvarili vse njegovo bogastvo in zato bi moralo to bogastvo spadati delavstvu, oziroma družbi. Morgan kot človek ni bil nič več in nič manj kot vsak drugi; ali kot kapitalist je bil plod krivičnih gospodarskih razmer in razmere, sistem nosi prokletstvo njegovega izkoriščanja in veleropa. Morgan je mrtev, toda sistem še živi! Morganov testament pričinja tako-le: »Najprvo izročam svojo dušo v roke svojega odrešenika, da jo opere v svoji dragoceni krvi in položi čisto pred tron mojega nebeskega očeta itd.« Naši katoliški prijatelji naj nam oprostijo, da smo omenili gornje »bogo-kletne« besede. Toda to je dovolj. Drugo naj si mislijo čitatelji sami.

Trst.

— **Preložene prireditve.** Zidarska veselica se ni mogla vršiti pretečeno nedeljo v sled slabega deževnega vremena. Vršila se bo prihodnjo nedeljo 18. t. m. Enako je bil preložen na prihodnjo nedeljo tudi shod v gostilni »International«.

— **»Ljudski oder«.** V petek zvečer redna odborova seja.

— **Pevski zbor.** V četrtek skupna pevska vaja.

— **Žrtev svoje arogance.** Pretečeni petek je Franc Pohar, delavec v ladjedelnici S. Rocco pri Miljah težko ranil delovodjo Alojzija Bernardini. Dogodek se je zgodil tako. Dva delavca, vpisana v strojni oddelek, sta morala zapustiti delo, ker sta bila poklicana k vojakom. Bernardini je moral sedaj poskrbeti namestnike. Za enega namestnika je izbral Franca Poharja. Le ta pa ni hotel izvršiti te naloge, ker bi bil pri novem delu manj zaslužil in bi bil moral več delati in pa zato, ker se kot kvalificiran mehanik ni hotel podati na delo, kjer so bili vedno vpisani nekvalificirani delavci. Pohar je šel tudi k inženirju Zaccariju in mu razložil svoje stališče, ki je bilo popolnoma upravičeno. Inženir je odgovoril, da kar naroči delovodja Bernardini, mora biti izvršeno, ker da je on odgovoren za delo. V petek zjutraj je prišel delovodja Bernardini zopet k Poharju in mu z arogantnimi besedami velel, naj izvrši ukaz. »Ali izvršite ali pa pojdit« Med Bernardinijem in Poharjem je nastal mal prepri in je končno Pohar udaril Bernardinija z železnim orodjem po glavi in v prvi tako, da se je ta zgrudil na tla. Pohar je šel nemoteno ven iz delavnice. Nihče mu ni oviral poti. Šele na vratih ladjedelnice ga je ujel vratar in ga izročil redarjem. Bernardinu je podal prvo pomoč milski zdravnik in so ga potem odpeljali v tržaško bolnišnico. Njegovo stanje je nevarno. Pcharja so pa odvedli na inšpektorat v Milje, kjer je bil zadržan. Povedal je, da ga je Bernardini vedno šikaniral, da ga je tudi zjutraj arogantno nagovoril in mu velel, naj se poda na novo delo ali pa zapusti službo. »Toda se mi je naredila tema pred očmi in sem udaril. Ne vem kam in s čim.« Nato so ga odvedli v zapor v Koper. Vzlic natančni preiskavi niso mogli najti črtda, s katerim je bil Bernardini udarjen. Baje so ga skril delavci. Zvečer je bilo mnogo delavcev zaslišanih in so vsi dejali, da je bil Pohar dober delavec in dober tovariš. Delavci in vse milsko prebivalstvo je s sožaljem za Poharja sprejelo to vest in trdi, da je postal Bernardini žrtev svoje prepotence in arogantnosti. Franca Poharja poznamo tudi mi. Personificiran: dobrota je, miren in izobražen delavec. Bil je član kovinarske organizacije, politične stranke v Trstu, član »Ljudskega odra«, kateremu je bil lani tudi odbor-

nik, pevec in blagajničar našega tržaškega pevskega zbora. Vsi, ki poznajo Franca Poharja, so prepričani, da ga je oborožila proti Bernardiniju le huda krivica, arogantnost, kateri se je protivil ves njegov značaj in hipna razburjenost. Drugače si ne more nihče tolmačiti njegovega usodnega koraka, ki je spravi žalost v kroge njegovih znancev in prijateljev.

— **Volilna lumparija.** Veliko število naših volilcev je dobilo te dni od magistrata naznanilo, da se zahteva njihov izbris iz volilnega imenika, ker da ne stanujejo še tri leta v Trstu. V naznanilu je povedano, da morajo dotičniki v teku dveh dni podati se k občinski volilni komisiji in dokazati, da so zahteve za izbris neutemeljene. Konstatiramo, da imajo vsi naši volilci, ki so dobili tako naznanilo, vse predpogoje za volilno pravico, da so mnogi v Trstu rojeni in se niso iz Trsta nikdar oddaljili in so drugi vsi nad deset let v Trstu. Ne vemo, kdo je zagrešil to volilno lumparijo, s katero hočejo oropati naše sodruga volilne pravice. Konstatiramo le, da stanujejo skoro vsi ti naši sodrugi v III. mestnem volilnem okraju t. j. v Rojanu, na Greti ali v novem mestu. Sodrugi, ki so tako naznanilo dobili, priporočamo, da se takoj podajo ali v naš osrednji volilni urad v »Delavski dom«, ali pa na magistrat. Noben naš sodrug naj si ne pusti na tak lo-povski način oropati volilne pravice.

— **No semo miga sclavi!** Pred kratkim se je vršila na Vrdeli pri Trstu sokolska slavnost. Nastopil je prvič vrdelski »Sokol«. Za slavnost si je nabavil odbor godbo iz Nabežine. Udeležba pri tej prireditvi je bila zelo majhna in baje ni imel odbor dovolj denarja, da bi bil plačal godbo. Godba je pa zahtevala prej pogojeno vsoto plačila. Dotičnik, ki je imel nalogo izplačati godbo, je, govoreč v italijanskem jeziku (kljub dejstvu, da so vsi godci Slovenci) pravil, da je pogojena vsota previsoka. Ker so pa godci je zahtevali polno plačilo, se je slovenski sokol razjezil in zavpil: De piu no ve demo, no semo miga sclavi! (Več vam ne damo, saj nismo ščavi!) Tako je govoril slovenski sokol narodnjak in posnemal italijanske nacionalce v psovanju Slovencev. K temu se mora dodati še dejstvo: Na slavnosti so vodili sokoli godbo po stranskih ulicah. Bilo jih je sram iti po glavnih ulicah. Eden izmed godcev je vprašal, čemu jih neki vodijo po stranskih ulicah. Odgovorili so mu, da zato, ker je tudi nekaj doktorjev vmes sokolsko oblečenih. Komentarija ni treba.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Poslano.

Delavske zadruga za Trst, Istro in Furlanijo

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

IX. zadržno leto.

7528 članov

Mesečni račun.

Razpečano blago:

Zadržna doba 1911-1912: 1912-1913:

le proti znamkam		skupno	
Julij	kron 8598977	kron	117755.85
Avgust	83176.99		122047.42
September	93174.89		142382.06
Oktober	99190.41		201921.76
November	98484.55		210598.68
December	109368.77		213325.53
Januar	110449.27		214433.93
Februar	104572.98		200029.36
Marec	120015.59		263489.12
April	125516.95		247248.25
K 1029940.17		K 1920231.96	

Od 1. julija 1912 do 30. aprila 1913 razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam umrlih članov za 10522.14 kron.

Od 1. julija 1912 do 30. aprila 1913 se je izdalo na dividendah 22331.05 K.

Skupna vsota skladišča oblek:

od 18. septembra 1912 do 30. aprila 1913.

Oddelki: Konfekcija	K 96259.72
manufaktura	77038.13
obuvala	41792.83
pokrivala	18890.05
K233980.73	

V Trstu, dne 30. aprila 1913.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema G. Piccoli, Ljubljana.

Krojaške pomočnike

prvega reda

se sprejmejo pri trdki

A. Kunc, Ljubljana.

A. Zupančič
knjigovez v Ljubljani
Slomškova ulica štey. 31

priporoča svojo na novo urejeno

knjigoveznicu

za prijazna naročila vsakovrstnih v knjigoveško stroko spadajočih del. — Razen vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko rabo se še posebno priporoča za naročila trgovskih knjig (protokolov), različnih map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kartonaž. Izdeluje tudi okvirje in passepapir, priklade za različne podobne, fotografije itd.

Cene nizke.

Postrežba točna.

Otvoritev gostilne!

Slavnemu občinstvu se vljudo naznanja, da se je v soboto 10. maja otvorila

nova gostilna

Na Rimski cesti 11

Točijo se pristna istrska, dalmatinska, furlanska, in goriška vina. Dobi se tudi Vermuth in marsala. Vsa ta vina so od najbolj zanesljivih vinogradnikov kupljena.

Od 5 litrov naprej nižje cene.

Za mnogobrojen obisk se priporoča

Leonardo Galante.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov. Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.

Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. depozitne ter od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vseh najboljše, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Anton Bajec

umetni in trgovski vitnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta štey. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

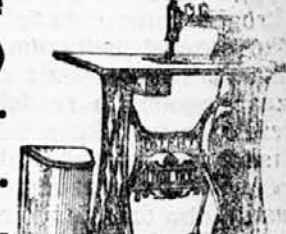
(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

SLAVIJA

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovenski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopeje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za izpolnitve in nezapadljive. Gmotelno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo nezadnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenjskega oddelka K 2,733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123,267.695-77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošila drage volje in poštine prosto.